

Solovey O. M., Rogalsky V. I., Zhuravel O. A., Dishchenko D. V., Petrenko S. P., Sheverun V. S. Evaluation of the performances of the leading Ukrainian clubs in the European women's handball tournament

The relevance of the study lies in the analysis and evaluation of the competitive activities of handball players – champions of Ukraine in the European Cup tournament – the Champions League at different stages of its draw. Achievements and rankings of leading handball clubs in the international arena are the main components of their preparation for official competitions and maximum realization of both team and individual opportunities. The received information promotes effective development of handball at the national level, increase of indicators of competitive activity of handball clubs.

The purpose of the work – analyzes the participation of women's handball clubs at different stages of the Champions League draw and identify trends in the game.

Material and research methods. The matches of 3 women's handball clubs – champions of Ukraine of different years, participants of the draw of the European Champions League for 19 seasons (1992/93–2010/11) are analyzed. The data are obtained from the official protocols, which are available on the website of the European Handball Federation (<https://www.champions-league-women/archive>) [10]. The information was used to check competitive performance indicators to compare and analyze its relationship with team rankings. Theoretical analysis and generalization of scientific and methodological literature and technical protocols on the Internet, the method of system analysis, chronological method, and methods of mathematical statistics allowed to formulate the problem, determine the relevance of issues, justify the purpose and objectives of the work.

Research results. The article highlights the organizational aspects of the competitive activities of women's handball clubs (GC) of Ukraine in the tournaments of the European Champions Cup and Champions League for 19 seasons (1992/93–2010/11). An analysis of the highest achievements of women's handball clubs – champions of Ukraine, namely: the number of GC (38 GC) from the leading European countries (23 countries) with which our handball players met; victories and defeats, goals scored and conceded, matches scored, the number of goals conceded and conceded in winning and lost matches and their effectiveness.

Key words: handball, European tournament, competitive activities, productive matches, throws, thrown balls, efficiency.

УДК 371.134+793

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2021.79.2.26>

Соляр Л. В.

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ МУЗИЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ХОРЕОГРАФІЇ

У статті висвітлено методичні аспекти розвитку музичних здібностей молодших школярів у процесі вивчення хореографії. Зокрема, акцентовано увагу на формуванні творчої діяльності школярів, що потребує постійного розвитку і передбачає додання проблем і вироблення нових, нестандартних ідей, оригінальних підходів і шляхів до їх втілення. Проаналізовано зміст музично-педагогічних досліджень, навчально-методичних посібників тощо з проблем розвитку музичних здібностей молодших школярів, а також ролі мистецтва у процесі творчого розвитку, використання хореографії в естетичному розвитку дітей. Висвітлено ключові дослідження аспектів розвитку музичних здібностей молодших школярів українськими та зарубіжними вченими. Наголошено на тому, що нині хореографічна діяльність зі школярами повинна мати не тільки тренінговий характер, але й спрямованість на художньо-творчий та музичний розвиток. Зазначено, що в основі хореографічної діяльності лежить виконання рухових дій, засобами яких розкриваються внутрішній світ школяра, його емоції та відчуття. Розглянуто найбільш ефективні рухові моменти у навчально-виховному процесі, які підвищують зацікавленість, активність сприйняття музики дітьми, сприяють розвитку чуття ритму, ладу, музичної пам'яті, допомагають учням розібратися у засобах музичної виразності, відіграють значну роль у розвитку творчої ініціативи та уяви, а саме оплески, ходьбу, біг, танцювальні рухи, рухи рук. Охарактеризовано музично-ритмічну діяльність, а саме музично-ритмічні вправи, які сприяють засвоєнню головних музично-теоретичних понять, розвивають музичний слух і пам'ять, відчуття ритму, активізують сприймання музики. Зазначено найбільш загальні методи навчання танцювальних рухів, такі як пояснення, практичний показ, виконання вправ та елементів під рахунок, самостійне виконання елементів. Виокремлено методи розвитку музично-ритмічного чуття, які передбачають застосування ігор, спрямованих на активізацію почуття ритму у молодших школярів, зокрема образно-ігрових рухів, що допомагають розкриттю і сприйняттю засобів музичної виразності, музичної характеристики того чи іншого образу.

Ключові слова: розвиток, музичні здібності, школярі, музично-ритмічні вправи, танцювальні рухи, ігри, танці.

Одним із головних завдань у педагогіці є формування творчої діяльності школярів, оскільки постійний розвиток суспільства – це шлях до творчості, додання проблем і вироблення нових, нестандартних ідей, оригінальних підходів і шляхів до їх втілення. Виконання певного педагогічного завдання потребує насамперед виховання особистості, здатної акумулювати й творчо переосмислювати набутий суспільством досвід у науці, культурі, мистецтві.

Проблему розвитку музичних здібностей молодших школярів та позитивну роль рухів під музику досліджували такі вчені, як В. Верховинець, С. Руднева, М. Румер, Н. Гродзенська, Н. Ветлугіна, Е. Конорова, В. Білобородова, Е. Мальцева; роль мистецтва у процесі творчого розвитку, використання хореографії

в естетичному розвитку дітей розглядали такі науковці, як Е. Абдулін, І. Антипова, Б. Астаф'єв, Г. Березова, Л. Бондаренко, А. Верещагіна. Нині з'явилося чимало дисертацій, навчально-методичних посібників із хореографічного мистецтва й освіти учнів початкової школи, авторами яких є Н. Георгян, П. Коваль, Б. Колногузенко, О. Лобова, Б. Стасько, О. Фокіна, А. Чернишова, А. Шевчук.

Мета статті полягає у теоретичному обґрунтуванні значущості методів і форм хореографічної діяльності, які впливають на розвиток музичних здібностей молодших школярів.

Добре розвинута моторика дитини сприяє її знайомству з навколишнім світом і позитивно впливає на розвиток її музичних здібностей. Виконання і вдале завершення нового, складнішого руху сприяє формуванню позитивних рис характеру молодших школярів, а саме уваги, наполегливості, сміливості.

Педагогічна практика стверджує, що введення активних рухових моментів у навчально-виховний процес (оплески, ходьба, біг, танцювальні рухи, гра на інструментах, рухи рук тощо) неодмінно підвищує зацікавленість, активність сприйняття музики дітьми, сприяє розвитку чуття ритму, ладу, музичної пам'яті; вони допомагають учням розібратися у побудові твору, засобах музичної виразності; відіграють значну роль у розвитку творчої ініціативи та уяви.

Школярі початкових класів виявляють бажання здобувати авторитет серед товаришів і вчителів, тому вони із задоволенням включаються у заходи, що мають характер змагання, зіставляючи отримані результати з успіхами однолітків. Це вимагає від учителя чуйного ставлення до дитячої ініціативи, прагнення виконати завдання якомога краще. Методи заохочення можуть бути різноманітними, але їх використання має бути розумним і виваженим. Важливо вчасно прийти на допомогу школярам, якщо вони стикаються з нездоланими перепонами. Заради досягнення результатів вони здатні проявляти старанність, наполегливість, дістають задоволення від подолання труднощів під час виконання оптимальних для віку завдань. Вони починають розуміти залежність результату від якості виконання структурних елементів руху, можуть аналізувати результати діяльності, порівнювати та оцінювати їх.

У своєму дисертаційному дослідженні І. Габеркорн відзначає, що "у м'язово-руховій діяльності молодших школярів відбувається удосконалення координації різних груп м'язів, що сприяє запам'ятовуванню більш складних рухів, танцювальних комбінацій, етюдів та танцювальних композицій. Дитина рухається більш легко, гармонійно, узгоджено. Вона здатна більш тривалий час утримувати та контролювати правильне положення тулуба. Виходячи з індивідуальних можливостей, вона виконує деякі акробатичні елементи, які застосовуються в хореографії (шпагати, мостики, перекиди). Під час виконання вправ проявляє особистісні якості, зокрема працелюбність, наполегливість, цілеспрямованість, старанність" [2, с. 57].

Отже, у молодшому шкільному віці рухова активність є найважливішим компонентом способу життя й поведінки. Вона визначається як соціально-економічними умовами та рівнем культури суспільства, так і індивідуально-типологічними особливостями вищої нервової діяльності, особливостями статури і функціональними особливостями та можливостями школярів.

Одним із видів музично-ритмічної діяльності є музично-ритмічні вправи. Вони сприяють організації школярів на заняттях, емоційно налаштовують на активне усвідомлене засвоєння музичного матеріалу. Під час роботи над вправами вдосконалюються основні музично-ритмічні рухи й вивчаються деякі танцювальні рухи. Діти навчаються сприймати емоційний зміст музики, передавати пластичними, танцювальними рухами характер, форму твору.

Практичні музично-ритмічні заняття сприяють засвоєнню головних музично-теоретичних понять, розвивають музичний слух і пам'ять, відчуття ритму, активізують сприймання музики. Виразною передачею за допомогою рухів характеру музики досягається відображення образного змісту музичних творів. Розвиток музичних здібностей молодших школярів включає організацію рухової активності дітей, виховання певних ритмічних навичок, усвідомлення учнями естетичної виразності ритму як елементу музичної мови.

Задля виховання відчуття ритму в учнів початкової школи Б. Колногузенко рекомендує використовувати вправи на зв'язок рухів з музикою, а саме різні види ходьби та бігу в певному темпі та зі зміною темпу, під музику різного розміру та характеру; марш на місці та в русі з притопами та прихлопами; стрибки на місці та в різних напрямках під музику заданого темпу чи темпу, що змінюється; чергування повільних і швидких, високих і низьких стрибків під музичний супровід; хореографічні комбінації на основі вивчених різновидів ходьби, бігу та стрибків у поєднанні з прихлопами та притопами під музику [4, с. 15]. Головне, навчити дитину визначати певні ритмічні та метричні співвідношення шляхом практичних дій. Це засвідчує формування осмисленого сприйняття музики, а потім розвиток вищих процесів мислення. Комплексна музична діяльність школярів із застосуванням рухів допомагає цілісному сприйняттю музики, яка виконується.

Для того щоб навчити молодших школярів виконувати рухи правильно та виразно, О. Лобова рекомендує постійно привертати увагу дітей до музики, наголошувати на характері музичного образу й найбільш яскравих засобах музичної виразності, котрі повинні відтворюватися у рухах [5, с. 111]. Так, наприклад, можна запропонувати прослухати музичну п'єсу, яка розкриває образ ведмедя (В. Ребіков "Ведмідь"): "Послухайте, діти, як ходить клишоногий ведмідь. Музика повільна, звучить у низькому регістрі. Це так іде, перевалюючись, ведмідь і реве низьким голосом" (під цю музику дітям пропонується хода на зовнішній частині ступні). Такі чіткі пояснення педагога активізують сприйняття музики дітьми, а єдність музики, слів і дій формує навичку рухатися відповідно до характеру музики. Все це робить вправи більш ефективними,

що сприяє фізичному розвитку та зміцненню здоров'я молодших школярів. Отже, проблема взаємозв'язку музики й рухів розкривається в музично-ритмічному навчанні школярів і не обмежується лише узгодженістю їхнього спільного характеру. Розвиток музичного образу, порівняння контрастних і схожих музичних побудов, ладова забарвленість, особливості ритмічного малюнка, динаміки, темпу – все це може відображатися у рухах. Рухи допомагають повніше сприймати музичний твір, який надає руху особливої виразності. У цій взаємодії музика відіграє провідну роль, а рухи стають своєрідним засобом вираження художніх образів у музично-ритмічному навчанні.

На переконання О. Лобової, сприймання музичних творів дає значні можливості для застосування оригінальних видів “хореографічної” діяльності дітей [6]. Для закріплення знань дітей щодо “трьох китів” музики застосовано музично-рухливу вікторину: дітям запропоновано послухати твір Д. Кабалевського “Три кити”, впізнати музичних “китів” і супроводити їх певними рухами (марш – крокуванням, танець – оплесками, пісню – рухами рук) [5].

Однією з основних умов розвитку музичних здібностей школяра під час хореографічних занять є безпосередньо ігрова діяльність. Гра – це не просто розвага, в ній закладено глибокий зміст. У грі виявляється вся майбутня людина зі своїми найтоншими рисами характеру, у своєму внутрішньому житті. У процесі гри формуються позитивні емоції, завдяки яким особистість дитини духовно збагачується.

Серед методів розвитку музично-ритмічного чуття, які передбачають застосування ігор, спрямованих на активізацію почуття ритму у дітей, Ю. Гончаренко рекомендує використовувати “залучення до гри у шумовому оркестрі; крокування під музику, відтворення ритмічного малюнку з проплескуванням його в долоні або протупуванням ритмічного рисунку; залучення до ведення різних видів хороводів; виконання побутових та сюжетних танців (елементів); завдання на проспівування з використанням танцювальних рухів; завдання на ритмічну імпровізацію; завдання на символічне зображення довгих і коротких звуків на картках; відтворення ритмічного малюнку нескладної пісеньки без музики тощо” [3].

Ритмічна основа об'єднує всі ігри “Весняночки” В. Верховинця. Рухи під музику стають не тільки логічно послідовними, але й свідомими, осмисленими і виразними, тобто художньо цінними. Разом з іграми та піснями до збірника увійшли танцювальні рухи. Водночас автор вносив танцювальні рухи до багатьох ігор, коли цього вимагав їхній зміст або дозволяв характер пісні. В сучасних умовах освітнього процесу широко використовуються педагогічні ідеї В. Верховинця, вивчаються дитячі ігри з піснями і танцями. Сьогодні освітяни мають змогу насолоджуватись неоціненним творчим доробком свого співвітчизника, а саме скарбом, у який Василь Верховинець вклав красу народної пісні, вишуканість руху, витончений світ української душі.

Використання на заняттях образно-ігрових рухів допомагає розкриттю і сприйняттю засобів музичної виразності, музичної характеристики того чи іншого образу. Ця елементарна творчість дає дітям велику радість, розвиває в них фантазію, образне мислення, сприяє музичному розвитку. Задля підвищення зацікавленості учнів до навчальних занять, стимуляції їхньої пізнавальної активності, музичного розвитку К. Маркіна рекомендує вивчення танцювальних елементів проводити у формі гри [1, с. 68].

Розглянемо детальніше опис танцю-гри “Коло – гопачок”.

Діти мають почути від педагога про витоки гопака, а саме войовниче життя їхніх пращурів, козаків Запорізької Січі. Вони дізнаються, що гопак спочатку танцювали на козацьких розвагах тільки чоловіки. Кожний з козаків не просто витинав у танці, а із вигадкою, демонструючи свою кмітливість, танцювальність, умілість, козацьку завзятість. Він прагнув оригінальності, бажав бути несхожим на інших.

Хлопчиків і дівчат бажано зацікавити традиційними рухами й передумовами їхнього виникнення. Так, можна припустити, що присядка виникла як імітація заскакування на коня. Підскакування навприсядки, наче скачка у кінському сідлі, теж здавна усталилась і виконується як один з основних рухів. Традиція гучно гупати, тупотіти ногами виникла, можливо, як вираження козацької сили. Часто виконавці гопака в моменти найвищого емоційного піднесення голосно вигукували “гоп!” або “гей!”. Пізніше гопак виконували як хлопці, так і молодь на вечорницях, а згодом його полюбили, танцювали усі, дорослі й малі, за будь-якої веселої нагоди. Відповідно, утворилась традиція, що складніші танцювальні рухи виконують хлопці, а легші – дівчатка. Вони своєю участю здебільшого прикрашають танець, заохочують хлопчиків до вигадки.

Пропонується поділити хлопців і дівчат окремо на дві команди. Хлопцям дається завдання зімітувати рухи вершника на коні, рухи, які характеризують заскакування на коня, а потім продемонструвати, як це могли би зробити справжні козаки. Дівчата спостерігають за хлопцями, а потім дають свою оцінку. Потім групи міняються ролями. Хлопці спостерігають за дівчатами, яким пропонується виконати найулюбленіші рухи, аби сподобатися хлопцям. Хлопчики на свій смак обирають собі пару, і педагог починає розучувати танець.

Під час переказу і в процесі розучування танцю уяву дітей бажано активізувати зверненнями на зразок “Уявіть”, “Пригадайте”, “Спробуйте”, “А якщо б тобі довелося бути свідком, то як би ти поведився?”. Доцільно викликати дітей до розмови, не уникаючи відповідей на різні дитячі запитання (“Чи з шаблею танцювали козаки?”, “Чому так багато притупів, плескачків?”). Важливо не стримувати мимовільні рухи дітей (присядки, стрибки тощо), а сприймати їх як прояви вже набутого досвіду, емоційного відгуку на музику й переказ.

Педагог застосовує прийоми вслуховування в музику, подальшого виявлення образних ознак музичного твору, надання дітям можливості передати її характер танцювальними рухами.

Бажано використовувати характерні вигуки, опорні слова, які допоможуть дітям самостійно робити відкриття щодо походження назви танця, семантики назв традиційних рухів. Це сприятиме усвідомленню дітьми особливостей танцювального виду.

Ми поділяємо думку А. Владимірова, який рекомендує у навчально-виховному процесі використовувати інсценування музичних п'єс, пісень за допомогою виразних рухів, оскільки вони сприяють музичному розвитку школярів, формуванню музично-слухових уявлень, активізують творчі здібності, формують художній смак учнів. Дітям пропонується самим знайти рухи, відповідні характеру музики, і виразно їх виконати. Зазвичай для інсценувань використовуються пісні, програмна музика, що підказують зміст і послідовність рухів. Учні разом з учителем знаходять характерні рухи. Під час виконання педагог допомагає дітям досягти їх виразності, показує, як краще виконати новий, раніше невідомий рух. Надалі діти комбінуватимуть засвоєні рухи в нових поєднаннях, створюючи свої імпровізації. У зв'язку з вирішенням учнями творчих завдань важливий пісенно-ігровий і танцювальний матеріал. Спочатку окремим дітям пропонують самостійно виконати під музику рухи, відповідні тексту пісні, структура якої містить елементи імпровізації, потім це виконують всі разом. Створюючи той чи інший образ, школярі передають своє розуміння змісту й характеру твору. Підбираючи музичний матеріал, педагог визначає, в яких творах можна використовувати готову композицію, які запропонувати для імпровізації. Розвиваючи творчі здібності дітей, вважаємо, що важливо підтримувати їх ініціативу, прагнення вигадати свій танець, який би передавав характер твору, його особливості.

За твердженням А. Чернишової, під час навчання основам музики важливо дати дітям можливість відчувати, що художньо-емоційний зміст музичного твору композитор передає за допомогою різних засобів музичної виразності, насамперед мелодії, темпу, ритму, гармонії [8, с. 178]. Сукупність цих засобів дає змогу створити музичні образи, які віддзеркалюють задум композитора. Водночас музика повинна сприйматися школярами як невід'ємна складова частина танцювального мистецтва, чому сприяють виконання вправ на узгодження рухів з музикою, участь у музичних іграх. На кожному занятті, крім основних завдань навчання танцям, вирішуються різні часткові завдання, які визначаються особливостями музичного твору, структурою і змістом вправ, рівнем підготовленості дітей, їхніми можливостями та інтересами, умовами та спрямованістю педагогічного впливу.

Доцільно, на нашу думку, кожне заняття будувати з трьох частин, а саме підготовчої, основної, заключної, хоча воно має залишатися єдиним цілим, у якому всі елементи взаємопов'язані. У підготовчій частині необхідно виконувати прості музично-рухливі ігри малої інтенсивності, прості ігри на зосередження уваги, ігри зі включенням танцювальних кроків, елементів хореографії, не складних за координацією і знайомих дітям ритмічних танців, прості вправи танцювально-ритмічної гімнастики. Основну частину доцільно ділити на декілька етапів, таких як знайомство дітей з основними категорійними поняттями музичної грамоти; виконання спеціальних ритмічних вправ на узгодженість рухів із музикою; знайомство з елементами хореографії; тренувальні допоміжні вправи на розвиток фізичних якостей. У заключній частині переважають вправи на розслаблення м'язів, дихальні вправи, вправи на зміцнення постави, можуть виконуватися ігрові завдання малої інтенсивності. Під час аналізу заняття основна увага звертається на обсяг нових знань, умінь і навичок, засвоєних учнями на занятті, технічність виконання вправ та окремих танцювальних рухів групою загалом і кожною дитиною зокрема, загальну танцювальність та музичність заняття.

Українські музично-хореографічні традиції зберігаються й оновлюються, становлять інтегрований педагогічний засіб музично-рухового розвитку молодших школярів. Музичний, танцювальний твір стає тим стимулом, що активізує генетичну глибинну пам'ять у дитинстві та в дорослому житті. А. Шевчук вважає, що "музичні особливості українського народного танця цілком доступні для сприймання дітьми і відтворення в рухах" [9, с. 86]. Вираженню змісту народного танця властиві ігрові, сюжетні, музично-хореографічні, творчі, комунікативні компоненти, які відповідають провідним видам діяльності учнів початкових класів, через що є сприятливими для виховання й музичного розвитку дітей.

Серед найбільш загальних методів шляхів навчання танцювальних рухів педагоги-практики рекомендують застосовувати методи пояснення, практичного показу, виконання вправ та елементів під рахунок, самостійного виконання елементів. Спосіб навчання за допомогою практичних показів є найбільш доступним, адже в молодшому шкільному віці діти ще не знають і не можуть адекватно сприймати спеціальну термінологію. Ефективним розчленованим методом навчання є виконання певних елементів вправ під лічбу. Його важливість передусім полягає в забезпеченні можливості фіксувати рухи кожного рахунку, одразу виправляти або уточнювати основні положення ніг, рук, інших частин тіла. Метод самостійного виконання елементів вправ дає змогу навчати учнів контролювати свої рухи, свідомо підходити до засвоєння того чи іншого елемента або рухової дії [7, с. 217].

Висновки. Таким чином, зазначені методи та форми хореографічної діяльності мають значний вплив на розвиток музичних здібностей молодших школярів, адже сприяють розвитку емоційної чутливості до музики, образності музичного сприймання й оригінальності музичного мислення, пізнанню виражальних властивостей музики, здатності до конструктивної, перетворювальної, імпровізаційної діяльності, виконавського артистизму, вихованню наполегливості, винахідливості, прагнення до самовираження засобами танця.

Використана література:

1. Бермудес Д. Основи хореографії : навчально-методичний посібник. Суми : ФОП Цьома С., 2017. 84 с.
2. Габеркорт І. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до розвитку творчих здібностей молодших школярів у процесі навчання : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Ялта, 2013. 250 с.
3. Гончаренко Ю. Естетичне виховання учнів початкових класів у процесі хореографічної діяльності : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07 ; Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля. Луганськ, 2009.
4. Колногузенко Б. Методика роботи з дитячим хореографічним колективом. Ч. I : Хореографічна робота з дітьми : навчальний посібник. Харків : ХДАК, 2012.
5. Лобова О. Музично-творчий розвиток молодших школярів засобами музично-рухливої діяльності. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. Сухомлинського. Серія : Педагогічні науки*. 2016. № 2. 224 с.
6. Лобова О. Педагогічні основи музично-хореографічної підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2017. № 8 (72).
7. Мартиненко О. Теорія та методика роботи з дитячим хореографічним колективом (дошкільний вік) : навчальний посібник для студентів напряму підготовки 6.020202 "Хореографія". Бердянськ : БДПУ, 2014. 301 с.
8. Чернишова А. Професійно-педагогічна підготовка майбутніх учителів початкових класів до викладання хореографії : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Житомир, 2014. 262 с.
9. Шевчук А. Дитяча хореографія : навчально-методичний посібник. 3-тє вид., зі змін. та доп. Тернопіль : Мандрівець, 2016. 288 с.

References:

1. Bermudes, D. (2017), *Osnovy khoreohrafiï : navchalno-metodychnyi posibnyk* [Basics of choreography : training manual]. Sumy : FOP Tsoma S. [in Ukrainian].
2. Haberkorn, I. (2013), *Pidhotovka maibutnix uchyteliv pochatkovykh klasiv do rozvytku tvorchykh zdbnostei molodshykh shkoliariv u protsesi navchannia* [Preparation of future primary school teachers for the development of creative abilities of primary school students in the learning process]. Ph.D. Thesis. Yalta [in Ukrainian].
3. Honcharenko, Yu. (2009), *Estetychne vykhovannia uchniv pochatkovykh klasiv u protsesi khoreohrafichnoi diialnosti* [Aesthetic education of primary school students in the process of choreographic activity]. Abstract of Ph.D. dissertation. Luhansk [in Ukrainian].
4. Kolnohuzenko, B. (2004), *Metodyka roboty z khoreohrafichnym kolektyvom : navchalnyi posibnyk* [Methods of working with a choreographic team : training manual]. Kharkiv : KhDAK, part 1 [in Ukrainian].
5. Lobova, O. (2016), *Muzychno-tvorchy rozvytok molodshykh shkoliariv zasobamy muzychno-rukhlyvoi diialnosti* [Musical and creative development of junior schoolchildren by means of musical and mobile activity]. *Naukovyi visnyk Mykolaivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. Sukhomlyns'koho* [Scientific Bulletin of the Nikolaev National University named after V. Sukhomlynsky], issue 2, pp. 109–113 [in Ukrainian].
6. Lobova, O. (2016), *Pedahohichni osnovy muzychno-khoreohrafichnoi pidhotovky maibutnix vykhovateliv doshkilnykh navchalnykh zakladiv* [Pedagogical bases of musical and choreographic preparation of future educators of preschool educational institutions]. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnologii* [Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies], issue 8 (72), pp. 12–23 [in Ukrainian].
7. Martynenko, O. (2014), *Teoriia ta metodyka roboty z dytiachym khoreohrafichnym kolektyvom (doshkilnyi vik) : navch. posib. dlia studentiv napriamu pidhotovky 6.020202 "Khoreohrafiia"* [Theory and methods of working with children's choreographic team (preschool age) : tutorial for students in the direction of training 6.020202 "Choreography"]. Berdiansk : BDPU [in Ukrainian].
8. Chernyshova, A. (2014), *Profesiino-pedahohichna pidhotovka maibutnix uchyteliv pochatkovykh klasiv do vykladannia khoreohrafiï* [Profession-pedagogical training of future primary school teachers to teach choreography]. Abstract of Ph.D. dissertation. Zhytomir [in Ukrainian].
9. Shevchuk, A. (2016), *Dytiacha khoreohrafiia : navch.-metod. posibnyk* [Children's choreography : training manual]. Ternopil : Mandrivets [in Ukrainian].

Soliar L. V. Methodical aspects of the junior schoolchildren's musical ability development in the process of choreography studying

The article highlights the methodological aspects of junior schoolchildren's musical ability development in the process of choreography studying. Particularly, the emphasis is placed on the schoolchildren's creative activity formation which requires its constant development and involves the process of overcoming problems and developing new, non-standard ideas, original approaches and the ways to their implementation. The content of music and pedagogical researches, educational and methodical manuals, etc. is analyzed from the problems of the junior schoolchildren's musical ability development, as well as the role of art in the process of the creative development, the use of choreography in the children's aesthetic development. The key researches of the junior schoolchildren's aspects of the musical ability development by Ukrainian and foreign scientists are covered. It was emphasized that nowadays choreographic activity with schoolchildren should not only be of a training nature, but also have a focus on artistic, creative and musical development. It is claimed that the basis of choreographic activity is the performance of motor actions, by means of which the inner world of the student, his emotions and feelings are revealed. The most effective elements dance movements in the educational process are considered, which increase the interest, the activity of children's perception of music promote the development of a sense of rhythm, order, musical memory; help students to understand the means of musical expression, play a significant role in the development of the creative initiative and imagination – applause, walking, running, dancing movements, hand movements, etc. Musical and rhythmic activities are characterized, namely, musical and rhythmic exercises that promote the mastery of the main musical and theoretical concepts, develop the musical hearing and memory, sense of rhythm, activate the perception of music. It is noted that the most common methods of teaching dance movements are explanation, practical demonstration, the performance of exercises and elements at the expense, the independent performance of elements. Methods of the musical and rhythmic sense development which provide the usage of games aimed at activating the sense of rhythm in junior high school, particularly – image-game movements that help to reveal and perceive the means of musical expression, musical characteristics of a particular image.

Key words: development, musical abilities, schoolchildren, musical and rhythmic exercises, dance movements, games, dances.